

• „SOLIȘTII DIN ZAGREB“

• DOI TINERI PIANIȘTI

„Soliștii din Zagreb” — mica formație de coarde și suflători, devenită celebră sub conducerea excelentului violoncelist și pedagog Antonio Janigro — au revenit în capitala țării în penultima lună a anului ce s-a scurs.

De câțiva ani, cel care a fondat formația și i-a creat prestigiul muzical, impunând-o în marile festivaluri internaționale, s-a retras de la conducerea ei muzicală. Constituit și educat în spirit „solistic”, acest admirabil grup de instrumentiști a continuat să lucreze de la finele anului 1967, fără dirijor. Ascultată, după câțiva ani de la ultima ei vizită în țara noastră, formația nu și-a pierdut nici una din calitățile de muzicalitate și virtuozitate, dobândite prin conlucrarea cu vestitul muzician iugoslav.

Am ascultat cel de al doilea program al formației „Soliștii din Zagreb” susținut în fața unui public care umplea Ateneul Român.

A fost o seară de adâncă desfătare muzicală, în care plăcerea sonoră apărea ca o rezultantă a unei profunde cunoașteri a stilurilor muzicale abordate.

Gândit pe principiul diversității și contrastului muzical, programul executat a fost alcătuit în prima lui parte din muzica trecutului (Barocul și muzica secolului XIX), iar în cealaltă din arta sonoră a lumii contemporane.

Ca pentru a ne trezi apetitul banchetului sonor la care am fost invitați, „Soliștii din Zagreb” au făcut o frumoasă deschidere de program cu Suita a II-a, în si minor, de J. S. Bach. Ne-a mirat faptul că, în continuă primenire a publicului, Filarmonica „George Enescu”, sub egida căreia avea loc concertul artiștilor oaspeți, n-a înțeles să indice în programul de sală măcar alcătuirea acestei „piese de aur” din repertoriul concertant al flautului și al formațiilor de cameră.

Debutând cu o *Uvertură* de stil francez — *adagio-alegro-adagio* — Suita în si minor, care promovează flautul în rol solistic, se continuă cu un fermecător *Rondo*, urmat de o expresivă *Sarabandă* și de tradiționalele dansuri ale lumii preclasică — *Bourrée*, *Poloneză* (cu variațiuni — așa zisul „double”), *Menuet* — și pentru a încheia înșiruirea dansurilor simfonizate, o piesă de caracter intitulată de Bach „Badinerie”. Scrisă probabil pentru regele-flautist, Frederic al II-lea, Sui-

ta aceasta este tributară stilului francez, dar tributară în felul în care marile genii ca Shakespeare, Virgiliu, Dante, Mozart sau Beethoven sînt datornici formelor și stilurilor literare și muzicale ale trecutului.

Ce am putea spune despre interpretarea dată lucrării de formația din Zagreb? Că a fost lucrată și șlefuită cu un adînc simț al răspunderii și onestității artistice? Sonoritățile etajate în „terase” au reliefat tot timpul vigoarea suplă a dezvoltărilor melo-dico-armonice, acele dezvoltări specifice Cantorului, care extind un mic motiv pînă la dimensiunile unei „melodii infinite”. Solistă a fost flautista *Tinka Muradori*, cu un ton curat, argintiu, cu suplă muzicalitate și limpezime în frazare. Tempo-urile au fost cele juste, nici repede, nici rare, atît cît trebuie pentru a lăsa instrumentele să „cînte”.

Piesa următoare, alcătuită din diferite părți extrase din „Concertele regale”, din Sonatele și Suitele (en trio) ale marelui François Couperin (1628—1679), era un aranjament pentru violoncel și orchestră, datorat vestitului violoncelist și pedagog francez Paul Bazelaire. Solist a fost unul din cei doi violonceliști ai formației: Shrecko Prasely.

Este neîndoielnic că pentru a cînta această muzică de suave transparente și de profund farmec melodie se cere acel grad înalt de muzicalitate în care vocația și pasiunea frumosului se împletesc cu perfecțiunea tehnică, iar știința dozării sonorităților acționează ca un continuu auto-control al rezultatului sonor. Solistul și formația de coarde au dialogat cu eleganță și rafinament, reliefînd splendoarea gândirii muzicale a marelui artist francez din epoca clasicismului literar.

Prima parte a programului s-a încheiat cu prima audiere a unei *Sonate* de Gioacchino Rossini (1792—1868), ilustrul autor al atîtor opere și printre ele a faimosului *Bărbier din Sevilla*. Da, Rossini a scris și muzică de cameră. A făcut acest lucru la cele două extreme ale vieții sale. În prima tinerețe, cînd își cânta drumul în artă și, tîrziu, la maturitate și la bătrînețe, cînd era sîrbătorit la Paris ca o glorie a muzicii de operă a vremii sale. În lunga perioadă cît a locuit la Paris, unde a ocupat sub Restaurație funcții oficiale (director al Operei italiene și compozitor al Curtii), el a scris multă muzică de cameră destinată se-

ratorilor muzicale date în somptuoasa sa locuință, serate la care invita tot ce avea Parisul vremii mai strălucitor. Balzac, Stendhal, Hugo și Vigny erau printre oaspeții săi. Sonata ascultată este o lucrare de tinerețe. Autorul avea 12 ani când a realizat-o. Asupra acestei muzici de o spontaneitate „italiană” se proiectează umbra geniului mozartian, pe care italianul îl adora. Dar un Mozart fără profunzimea germanică a gândirii contrapunctice, un Mozart inclinat ușor spre meditație și dăruit bucuriei jocului sonor.

Partea a doua ne-a readus în lumea muzicii contemporane. Ea a început cu „Improvizatie concertantă” de compozitorul croat Milko Keleman, fost elev al lui Messiaen și Luigi Nono. Atonală ca structură armonico-polifonică, lucrarea oscilează între influența lui Bartok și aceea a lui Schoenberg. A urmat apoi o excelentă interpretare a „Simfoniei simple” a britanicului Benjamin Britten, muzică directă, de o frustă putere de comunicare, concepută pe teme imaginate de autor în anii copilăriei.

Concertul formației iugoslave s-a încheiat cu „Scherzo” de Dimitri Șostakovici, piesă simfonică de unceră dezvăluire afectivă, mustind de un umor de obârșie „post-romantică”, având rădăcini în arta lui Gustav Mahler.

Am mai dori asemenea concerte.

Doi tineri pianiști, unul bine cunoscut publicului meloman, Dan Grigore, laureat al unui concurs internațional „Enescu”, celălalt mai puțin cunoscut, dar nu mai puțin vrednic de a fi cunoscut, Eduardo Ricci, s-au asociat pentru a doua oară, pentru a ne oferi un program de muzică la două pian.

Bine instruiți, muzicali și virtuozii, cu sonoritate cultivată, cei doi tineri pianiști au străbătut un amplu program care includea pe rivalul lui Mozart, Muzio Clementi, Brahms, Chopin, Debussy, Andrieu și Witold Lutoslavski.

Ei au parcurs deci aproape două secole de muzică. Prima parte a programului a început cu două Sonate de Muzio Clementi, una scurtă, poate neterminată, alcătuită numai din două părți, cealaltă din trei părți, și ambele în aceeași tonalitate: Si bemol major. Stilul epocii Rococo strălucește în aceste pagini cu întreg farmecul convorbirilor de „salon”, dar fără adineceia pe care i-a adăugat-o geniul mozartian.

Au urmat celebrele *Variațiuni* de Brahms pe tema *Coralului sfântului Anton* de Haydn, lucrare a cărei primă versiune este simfonică și constituie una din cele mai ample lucrări orchestrale, axate pe tehnica variațională. În versiunea pentru două pian, purtând numerozitatea op 56 b, lucrarea

apare, firește, sărăcită de paleta timbrală amplă a masei orchestrale, dar substanța muzicală bogată, metamorfozele continue ale temei, pe alocuri greu de recunoscut în travestiurile ei variaționale, o face vrednică de a fi ascultată și în versiunea pentru „două pian”, mai ales fiind la aceste instrumente cîntă doi tineri artiști de real și vi-guros talent.

O obiecțiune: bași pe care se sprijină armonia brahmsiană sînt greoi, apăsăți, se tirie, mirie, ca o veritabilă masă de „bași pedaliere”. Tempo-urile trebuie mai potolite. Încolo execuția a strălucit de acurateță tehnică de claritate a gândirii, de sinceră muzicalitate necontrafăcută. „Două dansuri” în primă audiție, de Mihail Andrieu au încheiat prima parte a programului, aducînd „Izul românesc”, miresma cîntecului și jocului nostru în această seară de caldă efuziune muzicală.

În partea a doua figurau *Rondo* în Do op 73 de Chopin și piesele de Debussy „Lîndarajă” (în prima audiție) și „Mica Suită” în patru părți.

Programul de două pian a încheiat cu „Variațiunile pe o temă de Paganini” ale compozitorului polonez contemporan Witold Lutoslavski. Lucrare de tinerețe, scrisă cu o tehnică strălucitoare, piesa lui Lutoslavski prelucreză aceeași genială temă de Paganini din „Capriciul în la minor”, care stă la temelina unor lucrări de Liszt, Schumann, Brahms și Rahmaninov. Lucrarea, cîntată cu impulsivă virtuozitate, a stîrnit entuziasmul auditorilor.

În supliment, cei doi pianiști au cîntat un „Marș” de Schubert. Este evident că o asemenea asociere de tinere talente suscită întreaga atenție a publicului și impresariatului de stat (ARIA).

Publicul i-a acordat-o. ARIA are acum cuvîntul!

Vrem să ridicăm o problemă de cultură națională și anume: cine a decis și de ce suspendarea nelimitată din programele Radioteleviziunii a concertelor săptămînale ale Filarmonicii „George Enescu”? Poate fi „provincializată” și redusă la tăcere cea mai veche orchestră simfonică a Republicii, cu o activitate de peste o sută de ani? Se poate corma printr-o decizie „birocratică” o tradiție care s-a consolidat de la întemeierea Radiodifuziunii la noi? Din vremea cînd defunctul Mihail Jora conducea cu competență și simțul răspunderii față de cultură, secția muzicală Radio?

Oricine poate asculta la aparatul de radio Filarmonica din Viena, cea din Berlin, Leipzig sau Londra; doar pe cea din București ba.

V. CRISTIAN